

# Onderwijsrecht

## De Raad voor Betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen

Marc BOES<sup>1</sup>

Gewoon Hoogleraar, Voorzitter van de Raad voor Betwistingen inzake  
Studievoortgangsbepalingen

---

<sup>1</sup> Deze bijdrage is op persoonlijke naam geschreven. De auteur dankt mevrouw Karla Van Lint voor de hulp bij het verzamelen van de documentatie.



## I. Het juridisch kader

### § 1. De oprichting van de Raad

Een van de vele decreten die betrekking heeft op het onderwijs is dat van 19 maart 2004 betreffende de rechtspositieregeling van de student, de participatie in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, hierna kortheidshalve het Aanvullingsdecreet genoemd<sup>2</sup>.

Dit decreet regelt, zoals de lange titel het doet vermoeden, vele zaken, waarvan hier alleen besproken wordt de oprichting en de werking van een nieuwe instelling waarbij studenten van hogescholen en universiteiten terecht kunnen wanneer ze menen dat zij het slachtoffer zijn geworden van een onjuiste onrechtmatige beslissing inzake hun studievoortgang.

Die instelling droeg oorspronkelijk de naam Raad voor Examenbetwistingen, maar na de uitbreiding van de bevoegdheid van de Raad door het zogenaamde Flexibiliseringsdecreet van 30 april 2004, luidt de naam sedert de wijziging van het academiejaar 2005-2006 Raad voor Betwistingen inzake studievoortgangsresultaten (hierna kortheidshalve de Raad genoemd; de besluiten van de Raad waarnaar in de voetnoten te vinden zijn, kan men vinden op de website van de Raad, <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/raad/default.htm>).

De oprichting van de Raad werd niet door iedereen op gejuich onthaald<sup>3</sup>. Het verwijt dat de Raad van State, waar tot voor de oprichting van de Raad, de studenten met klachten over examens, deliberaties en tuchtbeslissingen terecht konden, te traag zou werken, was niet gegrond: voor zover de verzoekende partij de moeite deed een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid in te stellen – en er natuurlijk overigens een of meer ernstige middelen voorhanden waren – deed de Raad van State zeer snel uitspraak<sup>4</sup>.

Het is wel zo, zoals hierna zal blijken, dat de nieuw opgerichte Raad binnen een korte termijn uitspraak doet over de grond van de zaak (en dus niet alleen een voorlopige uitspraak doet, zoals bij schorsingsarresten wel het geval is) en in geval van vernietiging van de aangevochten beslissing, aan de onderwijsinstelling

<sup>2</sup> B.S. 10 juni 2004, gewijzigd, wat de voor dat onderwerp relevante bepalingen betreft, door het decreet van 30 april 2004, B.S. 12 oktober 2004, en het decreet van 16 juni 2006, B.S. 12 oktober 2006.

<sup>3</sup> VERSTEGEN, R., Oud en nieuw over de bevoegde rechter. Het (vrij) onderwijs als proeftuin voor juristen, *R.W.* 2004-05 (1561) 1583; NEUTS, J., Rechtsbescherming bij examenbeslissingen in het hoger onderwijs: de Raad voor Examenbetwistingen. De Raad van State gebuisd? *T.O.R.B.* 2004-05, 270.

<sup>4</sup> In de laatste zaak die de Raad van State behandelde toen hij nog bevoegd was, verliepen er 13 dagen tussen de indiening van het verzoekschrift en het schorsingsarrest van de Raad van State (Ingrosso, nr. 137.642, 25 november 2004).

ook bepaalde instructies kan geven die in acht genomen moeten worden bij het nemen van de nieuwe beslissing.

## **§ 2. De Raad als rechtscollege.** ***De bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap***

De decreetgever heeft onmiskenbaar de bedoeling gehad een rechtscollege op te richten, niet een instantie die uitspraak zou doen als administratief beroepsorgaan:

*“Er wordt een onderwijseigen administratief rechtscollege opgericht, dat op korte termijn een jurisdictionele uitspraak doet over examenbeslissingen, na uitputting van het voormelde intern beroep”<sup>5</sup>.*

Maar was – en is – de Vlaamse Gemeenschap wel bevoegd om administratieve rechtscolleges op te richten? Artikel 161 van de Grondwet bepaalt immers: “Geen administratief rechtscollege kan worden ingesteld dan krachtens een wet”. En vermits die bepaling in de Grondwet werd opgenomen bij de grondwetswijziging van 18 juni 1993<sup>6</sup>, dus na de oprichting van de Gemeenschappen en de Gewesten (die eveneens wetgevende bevoegdheid hadden), dient het woord “wet” in artikel 161 begrepen te worden als “federale wet”.

In een arrest van 30 april 2003 had het Grondwettelijk Hof echter beslist m.b.t. een door het Waals Gewest opgericht administratief rechtscollege:

*“B.7. Aangezien de Commissie van beroep wordt beschouwd als een administratief rechtscollege dat uitspraak doet over jurisdictionele beroepen, was de Waalse decreetgever in beginsel niet bevoegd om de in het geding zijnde bepaling aan te nemen.*

*B.8.1. Op grond van artikel 10 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen kan het decreet evenwel bepalingen bevatten in aangelegenheden waarvoor de Raden niet bevoegd zijn, voor zover die bepalingen noodzakelijk zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheid. Dat artikel dient in samenhang te worden gelezen met artikel 19, § 1, van dezelfde bijzondere wet dat, op het ogenblik van de aanneming van de in het geding zijnde bepaling, stelde dat, behoudens toepassing van artikel 10, het decreet de aangelegenheden bedoeld in de artikelen 4 tot 9 regelt, onverminderd de bevoegdheden die door de Grondwet aan de wet zijn voorbehouden.*

*B.8.2. Opdat artikel 10 toepassing zou kunnen vinden, is het vereist dat de aangenomen regeling noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheden van het gewest, dat de aangelegenheid zich leent tot een gedifferentieerde regeling en dat de weerslag van de betrokken bepaling op die aangelegenheid slechts marginaal is”<sup>7</sup>.*

<sup>5</sup> Parl. St. VI. Parl. 2003-04, stuk 160 nr. 1, 16.

<sup>6</sup> Toen als laatste lid van artikel 107quinquies.

<sup>7</sup> Grondwettelijk Hof, arrest nr. 49/2003, 30 april 2003.

In dat geval was de conclusie dat de Waalse decreetgever bevoegd was om dat rechtscollege op te richten.

Voortbouwend op deze rechtspraak stelt de Vlaamse regering in de memorie van toelichting:

*“8. Het ligt, terugkerend naar voorliggend decreet, in de rede dat de oprichting van een rechtscollege, bevoegd voor examenbetwistingen, noodzakelijk is om een oplossing te bieden voor een zeer specifieke onderwijsgebonden problematiek: de zorg om de studenten op zeer korte termijn zekerheid te bieden omtrent het al dan niet kunnen vervolgen van het studietraject. De maatregel heeft daarenboven slechts een marginale weerslag op de federale justitiële bevoegdheid, daar zij – uiteraard – geen afbreuk doet aan de functie van de Raad van State als administratieve cassatierechter en niet raakt aan de mogelijkheid om zich te wenden tot de gewone rechtbanken<sup>8</sup>”.*

In haar advies was de afdeling wetgeving van de Raad van State het hiermee eens, zij het op wat voorzichtige wijze:

*“Evenwel dienen de criteria te zijn vervuld tot toepassing van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. Zoals men weet is daartoe vereist dat de aan te nemen regeling noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheden van de betrokken gemeenschap of het betrokken gewest, dat de aangelegenheid zich leent tot een gedifferentieerde regeling en dat de weerslag van de betrokken bepalingen op de aangelegenheid slechts marginaal is.*

*De twee laatste voorwaarden doen in casu geen probleem rijzen. Wat het noodzakelijkheidsvereiste betreft, bevat de memorie van toelichting een uitgewerkte motivering. Het blijkt niet dat deze beoordeling kennelijk onjuist is, zodat ook het noodzakelijkheidsvereiste geacht kan worden vervuld te zijn”<sup>9</sup>.*

Dat de Raad een rechtscollege is, en geen administratief beroepsorgaan, heeft een aantal gevolgen, waarvan er hier twee genoemd worden:

- de Raad kan maar zetelen als er een voorzitter of plaatsvervangend voorzitter, en twee leden of plaatsvervangende leden aanwezig zijn. Als er slechts twee aanwezigen zijn, kan de Raad niet zetelen, wat wel het geval zou zijn als de Raad een administratief beroepsorgaan was<sup>10</sup>;

<sup>8</sup> *Parl. St. VI. Parl. 2003-04, stuk 1960 nr. 1, 20.*

<sup>9</sup> *Parl. St. VI. Parl. 2003-04, stuk 1960 nr. 1, 182.*

<sup>10</sup> Dat is de reden dat het decreet van 16 juni 2006 bepaald heeft dat er een tweede plaatsvervangende voorzitter is en dat elk plaatsvervangend lid gelijk welk werkend lid kan vervangen.

- het beroep tegen de besluiten van de Raad bij de Raad van State is een cassatieberoep: sedert de wetswijziging van de wetten op de Raad van State van 15 juni 2006 en het koninklijk besluit van 30 september 2006 tot regeling van de cassatieprocedure bij de Raad van State, samen (wat dat betreft) in werking getreden op 1 december 2006, verschilt de procedure in cassatie aanzienlijk van de gewone procedure tot nietigverklaring<sup>11</sup>.

De Raad vermeldt overigens aan het einde van elk besluit de belangrijkste regels van het beroep in cassatie bij de Raad van State.

## II. De bevoegdheid van de raad

### *§ 1. De bevoegdheid ratione materiae*

Alleen de beslissingen die zijn opgesomd in artikel II.1,15bis van het Aanvullingsdecreet kunnen, na uitputting van het interne beroep, bij de Raad worden aangevochten. De studievoortgangsbeslissingen worden daar als volgt omschreven:

*“a) een examenbeslissing, zijnde elke beslissing die, al dan niet op grond van een deliberatie, een eindoordeel inhoudt over het voldoen voor een opleidingsonderdeel, meer opleidingsonderdelen van een opleiding, of een opleiding als geheel;*

*b) een examentuchtbeslissing, zijnde een sanctie opgelegd naar aanleiding van examenfeiten;*

*c) de toekenning van een bewijs van bekwaamheid, dat aangeeft dat een student op grond van eerder verworven competenties of eerder verworven kwalificaties bepaalde competenties heeft verworven;*

*d) de toekenning van een vrijstelling, zijnde de opheffing van de verplichting om over een opleidingsonderdeel, of een deel ervan, examen af te leggen;*

*e) een beslissing waarbij het volgen van een schakel- en/of voorbereidingsprogramma wordt opgelegd en waarbij de studieomvang van dergelijk programma wordt vastgesteld;*

*f) het opleggen van een maatregel van studievoortgangsbewaking, bedoeld in artikel 51 van het decreet van 30 april 2004 betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen;]”.*

<sup>11</sup> Zie LUST, S., De bestuursgeschillen. Stand van zaken en actuele ontwikkelingen: de hervorming van de Raad van State in: P. VAN ORSHOVEN (ed.), *Gerechtelijk Recht, Cahier Themis*, Brugge, die Keure, 2006, 99-103.

Soms rijzen er interpretatieproblemen.

Niet alle tuchtbeslissingen zijn examentuchtbeslissingen.

Dat is wel het geval wanneer de feiten leiden tot een beslissing op grond van de tuchtbepalingen van het examenreglement van de instelling<sup>12</sup>.

Wanneer een sanctie, opgelegd naar aanleiding van een ongewettigde afwezigheid tijdens een stage, als rechtstreeks gevolg heeft dat de student niet kan slagen voor de stage, is het eveneens een examentuchtbeslissing<sup>13</sup>.

Als een stagetuchtmaatregel dat effect niet heeft, is het geen examentuchtmaatregel en is de Raad niet bevoegd<sup>14</sup>.

Is de beslissing op intern beroep, die verplicht moet worden ingesteld vooraleer een beroep bij de Raad kan worden ingediend, een studievoortgangsbepaling? De Raad besliste van niet, maar oordeelde dat de beslissing op intern beroep onlosmakelijk verbonden is met de studievoortgangsbepaling, met als gevolg dat beide beslissingen aangevochten kunnen worden<sup>15</sup>.

Dit standpunt wordt in de rechtsleer sterk bekritiseerd: de beslissing op intern beroep komt in de plaats van de initiële studievoortgangsbepaling zodat alleen de beslissing op intern beroep kan worden aangevochten<sup>16</sup>.

De Raad is niet bevoegd om een instelling te bevelen gegevens aan de student mee te delen<sup>17</sup>.

Een student wenst zich in te schrijven voor een opleiding, maar er is een geschil met de instelling over de omvang van het programma. Hoewel dit geschil raakt aan de studievoortgang in de brede zin, is het geen studiebewakingsmaatregel in de zin van het decreet, en is de Raad niet bevoegd<sup>18</sup>.

Het staat overigens wel vrij aan de student om, eens ingeschreven, een vrijstelling te vragen voor een of meer opleidingsonderdelen, en de (gehele of gedeeltelijke) weigering daarvan aan te vechten;

Mogelijk wordt de bevoegdheid van de Raad uitgebreid naar geschillen over het leerkrediet. Het Vlaams Parlement behandelt een ontwerp van decreet waarin

<sup>12</sup> Raad 2005/025 en 2005/004; VAN LINT, K., De Raad voor Betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen. Een analyse na twee werkjaren, *T.O.R.B.* 2006-07, (454) 460.

<sup>13</sup> Raad, 2007/007.

<sup>14</sup> Raad, 2007/006.

<sup>15</sup> Raad, nr. 2006/032 en 2006/030.

<sup>16</sup> VERSTEGEN, R., Rechten en rechtsbescherming, in: *Studentenrecht*, LIEVE VAN HOERTENBERGHE en RAF VERSTEGEN (red.), Leuven, Acco, 2007, 167-168.

<sup>17</sup> Raad, 2007/068; 2006/005; DERIDDER, J., Raad voor Betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen. Rechtspraak van de Raad van 2006, *T.B.P.* 2007 (175) 176.

<sup>18</sup> Raad van 2006, *T.B.P.* 2007 (175) 176.

voorzien wordt dat elke student een leerkrediet krijgt van 140 studiepunten (een gewoon academiejaar bevat 60 studiepunten). De strekking daarvan is dat een student die zijn krediet opgebruikt heeft (wat hij kan beletten door tijdens zijn opleiding te slagen voor examens, en aldus bijkomend krediet te verwerven), door onderwijsinstellingen geweigerd kan worden. De “boekhouding” van een student wordt door een stuurgroep Databank Hoger Onderwijs bijgehouden<sup>19</sup>.

Er is een amendement ingediend (voorlopig nog niet genummerd) dat de beslissingen van het instellingsbestuur en van de stuurgroep Databank Hoger Onderwijs aanvechtbaar maakt bij de Raad.

## § 2. De bevoegdheid *ratione personae*

Na het arrest van het Hof van Cassatie van 6 september 2002 – waarin het Hof stelt:

*“Dat instellingen die zijn opgericht door privé-personen, maar erkend door de federale overheid, de overheid van de gemeenschappen en gewesten, de provincies of gemeenten, administratieve overheden zijn in de zin van dit artikel 14, mits hun werking door de overheid wordt bepaald en gecontroleerd en zij beslissingen kunnen nemen die derden binden, meer bepaald door de eigen verplichtingen tegenover anderen eenzijdig te bepalen of door verplichtingen van die anderen eenzijdig vast te stellen;*

*“Dat handelingen door deze instellingen gesteld het voorwerp kunnen zijn van een nietigverklaring wanneer die instellingen een deel van het openbaar gezag uitoefenen.”*<sup>20</sup>

en de daaropvolgende rechtspraak van de Raad van State<sup>21</sup> schrijft Verstegen terecht:

*“2.3 Het Decreet rechtspositie van de student consacreert de nieuwe consensus: bij het nemen van examenbeslissingen treden de officiële instellingen organiek, de vrije onderwijsinstellingen functioneel op als openbare dienst. Zij staan daarbij in een reglementaire verhouding tot de student. Na een aanpassing door het Flexibiliseringsdecreet is deze reglementaire verhouding nog verbreed tot alle studievoortgangsbepalingen: toekennen van vrijstellingen, erkenning van competenties, maatregelen van studievoortgangsbewaking enz. Deze verbreding gaat ervan uit dat alle studievoortgangsbepalingen in meerdere of mindere mate betrokken zijn op het al of niet toekennen van het diploma<sup>22</sup>”.*

<sup>19</sup> Parl. St. VI. Parl., 2007-08, stuk 1468, nr. 1, p. 476, artikel 45.

<sup>20</sup> Cass. 6 september 2002, <http://www.cass.be/juris/jucn.htm>, concl. AG BRESSELEERS

<sup>21</sup> R.v.St., VAN DEN BRANDE, nr. 120.143, 4 juni 2003.

<sup>22</sup> Verstegen, R., *a.c.*, 157-158.

De aard van de vrije onderwijsinstellingen verzet er zich niet tegen dat studievoortgangsbeslissingen, die zij nemen in hoedanigheid van administratieve overheid bij een administratief rechtscollege worden aangevochten.

Voor de bevoegdheid van de Raad maakt het dus geen verschil of de beslissing genomen werd door een publiekrechtelijke onderwijsinstelling of door een vrije onderwijsinstelling.

### **III. De procedure**

#### ***§ 1. Het verzoekschrift***

##### ***A. De vormen***

Het beroep bij de Raad wordt schriftelijk ingediend. Slechts een vormvereiste wordt op straffe van onontvankelijkheid opgelegd: de handtekening door de student of zijn vertegenwoordiger<sup>23</sup>.

Het verzoekschrift wordt bij ter post aangetekende brief ingediend, maar dit is niet op straffe van onontvankelijkheid voorgeschreven<sup>24</sup>. Er is dan wel een risico dat niet kan worden uitgemaakt of het beroep wel tijdig is ingediend, met name wanneer de poststempel – die als referentiedatum geldt – onleesbaar zou zijn.

Het verzoekschrift moet ook worden toegestuurd aan de onderwijsinstelling, maar als dat niet gebeurt of laattijdig gebeurt, leidt dat alleen tot onontvankelijkheid van het verzoekschrift wanneer dat de rechten van de verdediging geschaad heeft. In de praktijk zal dat zelden het geval zijn.

##### ***B. De tijdigheid van het beroep***

Het beroep moet worden ingesteld binnen de vijf dagen na de kennisneming door de student van de beslissing op intern beroep.

Als hij geen beslissing heeft ontvangen binnen vijftien dagen nadat hij intern beroep heeft ingesteld, moet hij in beroep komen bij de Raad binnen vijf dagen na het verstrijken van de termijn van het intern beroep.

Valt de laatste dag op een zaterdag, zondag of wettelijke feestdag, dan wordt die verschoven naar de eerstvolgende werkdag<sup>25</sup>.

<sup>23</sup> Artikel II.24 § 2 Aanvullingsdecreet. Raad, 2007/014. Ook een gescande handtekening is niet voldoende. VAN LINT, K., *a.c.*, 457.

<sup>24</sup> Raad, 2006/024.

<sup>25</sup> Artikel II.24 § 1. Aanvullingsdecreet. Jammer misschien, maar 11 juli is (nog) niet een wettelijke feestdag: Raad, 2005/012.

Soms worden laattijdige beroepen nog ‘gered’ doordat de instelling nagelaten heeft om bij de mededeling van de beslissing op intern beroep alle nuttige gegevens te vermelden i.v.m. het beroep dat bij de Raad kan worden ingesteld. Op de beslissingen op intern beroep is immers artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet van 26 maart 2004<sup>26</sup> van toepassing, en dat houdt in dat wanneer een overheid verzuimt om de beroepsmogelijkheden aan te geven én duidelijk aan te geven, de beroepstermijn niet gaat lopen<sup>27</sup>.

### ***C. Inhoudelijk***

Hoewel het Aanvullingsdecreet weinig inhoudelijke eisen stelt aan het verzoekschrift (het voorwerp van het verzoekschrift en een feitelijke omschrijving van de ingeroepen bezwaren: artikel II.24 § 2 van het Aanvullingsdecreet) is het natuurlijk wel behulpzaam wanneer én de feiten én de juridische bezwaren op een behoorlijke manier worden uiteengezet. Doorgaans is de Raad welwillend naar de student toe<sup>28</sup>.

### ***§ 2. De instaatstelling van de zaak***

Daar de Raad moet uitspraak doen binnen een termijn van 15 dagen nadat het beroep werd ingediend – ook al is dat een ordetermijn<sup>29</sup> – is het duidelijk dat de zaak zeer snel in staat gesteld moet worden.

Dank zij uitstekende en efficiënte secretarissen, en de medewerking van de partijen, lukt dat in de meeste gevallen goed, en dit ondanks – of misschien dank zij – de eigenaardigheid dat de procedurekalender die de secretarissen aan de partijen voorstellen “in onderling overleg” gewijzigd kan worden (artikel II.32 § 1 Aanvullingsdecreet).

Na het verzoekschrift dient de onderwijsinstelling een antwoordnota in, en de student een wederantwoordnota (artikel II.32 § 1 Aanvullingsdecreet).

Stukken dienen bij het verzoekschrift, respectievelijk antwoordnota te zijn gevoegd. Nieuwe stukken bij de wederantwoordnota zijn maar aanvaardbaar voor zover de student ze niet bij zijn verzoekschrift kan voegen.

Als de partijen geen bezwaar hebben, worden later (en op de zitting) ingediende stukken nog aanvaard.

Alle documenten worden, voor zover als praktisch mogelijk, langs elektronische weg uitgewisseld.

<sup>26</sup> B.S. 1 juli 2004.

<sup>27</sup> Voor voorbeelden, zie VAN LINT, K., *a.c.*, 456; Raad, 2007/081.

<sup>28</sup> VAN LINT, K., *a.c.*, 457-458.

<sup>29</sup> Artikel II.38 Aanvullingsdecreet. Daar het ordetermijn is, blijft de Raad bevoegd om uitspraak te doen ook nadat de termijn is verstreken.

De partijen mogen vragen om getuigen te horen, maar de Raad beslist “soeverein” of hij daarop ingaat (artikel II.34 van het Aanvullingsdecreet).

### **§ 3. De zitting**

De zittingen vinden plaats op de zetel van de Raad, Hendrik Consciencegebouw 7A, Koning Albert II-laan 15, 1200 Brussel, en zijn openbaar (behoudens wanneer gewichtige redenen, waar de voorzitter over beslist, zich tegen openbaarheid verzetten) (artikel II.35 van het Aanvullingsdecreet).

Als een regelmatig opgeroepen partij niet verschijnt, wordt de zaak toch behandeld. In de praktijk wordt er wel even gewacht wanneer een partij niet aanwezig is op het aangekondigd uur. Hoewel het huishoudelijk reglement bepaalt dat elke partij gedurende 15 minuten mag spreken, wordt daar in de praktijk weinig rekening mee gehouden, en duurt de zitting zolang als vereist om de zaak naar behoren toe te lichten.

## **IV. Het besluit**

### **A. Tijdstip**

De zaken worden onmiddellijk na de zitting in beraad genomen, en bijna steeds de dag erna aan de partijen meegedeeld. Dat gebeurt bij ter post aangetekende brief, en als de partijen dat wensen, ook langs elektronische weg (artikel II.38 Aanvullingsdecreet).

### **B. Gronden**

Artikel II.22 somt de gronden op waar de Raad zijn beslissingen op dient te steunen:

*“1° de decretale en reglementaire bepalingen en de onderwijs- en examen-regeling;*

*2° de algemene administratieve beginselen.”*

Met een belangrijke beperking:

*“De Raad stelt zijn appreciatie betreffende de waarde van een kandidaat niet in de plaats van die van het bestuur of enig orgaan dat werkt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur.”*

Binnen het kader van dit korte bestek is het niet mogelijk om de toepassing van deze bepalingen uitgebreid te behandelen. Verwezen moge worden naar de artikels van Verstegen, De Ridder en Van Lint.

Hierna worden alleen enkele topics besproken.

## 1. Stage

Terecht onderstreept Verstegen dat de stage een mijnenveld is voor de rechtsbescherming en de rechtszekerheid<sup>30</sup>.

Dat heeft te maken met drie zaken:

- de evaluatie van de stage verloopt over een lange periode, waarbij verschillenden personen betrokken zijn (de persoon/instelling bij wie de stage wordt gelopen en de instelling waar de student is ingeschreven) waarvan de inbreng in de evaluatie niet altijd duidelijk is;
- in de meeste gevallen weegt de stage zeer zwaar door, zodat een, zelfs lichte, onvoldoende voor een stage tot gevolg heeft dat een student niet kan slagen;
- in de meeste gevallen is er geen tweede examenkans voor de stage. Dat betekent dat als men niet geslaagd is voor de stage, men die stage het volgend jaar moet overdoen.

Om met dat laatste te beginnen: in een geval heeft de Raad beslist dat de evaluatie “onvoldoende” van een stage “net binnen de grenzen van de redelijkheid” lag: binnen die onderwijsinstelling was er wel mogelijkheid om “in uitzonderlijke omstandigheden”, een tweede stage te organiseren binnen hetzelfde academiejaar. De Raad oordeelde dat er in dat geval redenen waren om die tweede stage te organiseren<sup>31</sup>.

Omdat er zo veel voor de student op het spel staat, ziet de Raad streng toe op negatieve beoordelingen van stage:

*“De Raad stelt vast dat uit geen van de meegedeelde stukken blijkt wat er van de studenten wordt verwacht voor dit opleidingsonderdeel, noch wat de criteria zijn op grond waarvan de jury het eindwerk quoteert. In dit opzicht is de beslissing van de examencommissie niet voldoende gemotiveerd.”*<sup>32</sup>

*“De Raad stelt vast dat tijdens de hoorzitting gebleken is dat de evaluatie voor de stage een globale quotering is die echter ontstaat vanuit de evaluatie van vier onderdelen, zijnde de stagemap, de interne stage, de externe stage en de opdracht congressen. De Raad stelt ook vast dat een integrale beoordeling in het voorliggend dossier niet wegneemt dat de beoordeling dient te gebeuren op basis van transparante criteria en dat de globale beoordeling het resultaat dient te zijn van de duidelijke toepassing van deze criteria.”*<sup>33</sup>

<sup>30</sup> VERSTEGEN, R., a.c., 191.

<sup>31</sup> Raad, 2007/007. Dat zou ook zijn gebeurd, met goed gevolg voor de student.

<sup>32</sup> Raad, 2007/015.

<sup>33</sup> Raad, 2007/053.

*“Ter verantwoording van die resultaten verwijst de instelling naar het juryverslag (stuk 6 van haar dossier). Zij geeft toe dat het juryverslag enkel het opleidingsonderdeel “Stage” vermeldt, maar zij stelt dat moet worden aangenomen dat die motivering ook geldt voor het opleidingsonderdeel “Proeflessen”. Beide opleidingsonderdelen, aldus de instelling, maken het voorwerp uit van een globale beoordeling, en de achterliggende reden hiervan is dat de proeflessen zich weerspiegelen tijdens de stage en aldus best samen met de stage worden geëvalueerd.*

*Een dergelijke motivering is onbegrijpelijk. Het zou immers betekenen dat als de proeflessen niet goed zijn, de stage dus even slecht zal zijn, ongeacht de inspanningen die de student zich zal getroosten, en omgekeerd dat als de proeflessen goed zijn, de stage dus ook goed zal zijn, hoe ondermaats de stage ook verlopen kan zijn. Een gelijke beoordeling zou enkel aanvaardbaar zijn als de “Proeflessen” en “Stage” samen een opleidingsonderdeel zouden vormen, maar dat is niet het geval.”<sup>34</sup>*

*“In de regel volstaat voor de motivering van een deliberatiebeslissing van een examencommissie de vermelding van de examenuitslagen en de verwijzing naar de deliberatiecriteria. In dit geval diende alleen gedelibeereerd te worden aan de hand van het resultaat van de stage van de verzoekende partij. Hoewel de verzoekende partij wist dat er problemen waren met haar stage (zie het tussentijds stageverslag van 21 november 2006 dat door haar werd ondertekend), en hoewel zij weigerde in te gaan op een afrondend supervisiegesprek waar zij kennis had kunnen nemen van de negatieve evaluatie van haar stagepraktijk (zie stuk 11 van het dossier van de instelling), blijkt niet dat de examencommissie de quoterings als dusdanig heeft gemotiveerd, terwijl artikel 95 van het onderwijs- en examenreglement van de instelling bepaalt dat het de examencommissie is die beslist over de examencijfers van alle opleidingsonderdelen en modules. In het evaluatieverslag is er enkel sprake van “onvoldoende”. In die omstandigheden kwam het de examencommissie toe om de quoterings, die elke kans op slagen uitsloot, te motiveren.”<sup>35</sup>*

*“Uit het dossier blijkt dat de motivering om de student als niet geslaagd te verklaren voor de stage, gesteund is op vaststellingen die werden gedaan tijdens stagebezoeken op 7, 8 en 15 mei 2007 en dat de schriftelijke verslagen werden meegedeeld helemaal op het einde van de stageperiode. Dit wordt tijdens de hoorzitting niet tegengesproken door verwerende partij. Deze handelwijze heeft tot gevolg dat de student niet tijdig voldoende feedback kreeg en derhalve niet meer in de mogelijkheid was om de werkpunten bij te sturen.*

<sup>34</sup> Raad, 2007/034.

<sup>35</sup> Raad, 2007/005.

*De Raad stelt vast dat om de bovenvermelde reden de genomen examenbeslissing kennelijk onredelijk is.*<sup>36</sup>

## 2. Vrijstellingen

Geschillen over vrijstellingen zijn (tot nu toe) zeldzaam<sup>37</sup>.

Vrijstellingen moeten niet noodzakelijk op het geheel van een opleidingsonderdeel betrekking hebben:

*“De Raad stelt evenwel vast dat bij het onderzoek van de vrijstellingen volgens artikel 27 van het examenreglement van de ... vrijstelling kan verleend worden voor componenten van opleidingsonderdelen. Uit het dossier blijkt niet dat de toelatingscommissie van de ... een eventuele toekenning van een deelvrijstelling heeft onderzocht. De Raad is van oordeel dat dit het geval had kunnen zijn voor een deel van het betreffende opleidingsonderdeel, zoals verzoekende partij heeft gevraagd in haar brief van 29 mei 2007.”*<sup>38</sup>

Vrijstellingen zijn geen tweede examenkans (en kunnen dus niet op die grondslag geweigerd worden) en hoeven niet noodzakelijk in het begin van het academiejaar te worden aangevraagd<sup>39</sup>.

Het spreekt vanzelf dat de weigering van een vrijstelling deugdelijk gemotiveerd moet zijn. Als na twee voorgaande vernietigingen de onderwijsinstelling voor de derde maal ondeugdelijk weigert, dan is het genoeg geweest, en is er een rechtsplicht de vrijstelling te verlenen<sup>40</sup>.

## 3. Omvang van de uitspraken

De Raad kan de aangevochten beslissing(en) niet alleen vernietigen:

Artikel II.22 van het Aanvullingsdecreet bepaalt wat volgt:

*“De behandeling van het verzoekschrift door de Raad leidt tot:*  
*1° de gemotiveerde afwijzing van het beroep op grond van de onontvankelijkheid en/of ongegrondheid ervan, of;*  
*2° de gemotiveerde vernietiging van de onrechtmatig genomen studievoortgangsbepaling, in welk geval de Raad het bestuur kan bevelen een nieuwe beslissing te nemen, onder door de Raad te stellen voorwaarden. Deze voorwaarden kunnen inhouden dat:*

<sup>36</sup> Raad, 2007/019.

<sup>37</sup> VAN LINT, K., *a.c.*, 466.

<sup>38</sup> Raad, 2007/009.

<sup>39</sup> Raad, 2007/032.

<sup>40</sup> Raad, 2007/051.

*a) een nieuwe examen(tucht)beslissing afhankelijk wordt gemaakt van de organisatie van een nieuw examen of een onderdeel daarvan. De Raad kan de termijn en de materiële voorwaarden bepalen waaronder deze organisatie moet gebeuren;*

*b) een nieuwe beslissing houdende toekenning van een bewijs van bekwaamheid in voorkomend geval afhankelijk wordt gemaakt van de organisatie van een nieuw bekwaamheidsonderzoek of een onderdeel daarvan. De Raad kan de termijn en de materiële voorwaarden bepalen waaronder deze organisatie moet gebeuren;*

*c) welbepaalde onregelmatige of onredelijke motieven bij de totstandkoming van de nieuwe beslissing niet worden betrokken;*

*d) welbepaalde regelmatige en redelijke motieven bij de totstandkoming van de nieuwe beslissing kennelijk in ogenschouw moeten worden genomen.*

*In het geval bedoeld onder het eerste lid, 2°, kan de Raad, zo hij dit op grond van de aangedragen feiten kennelijk noodzakelijk acht, bevelen dat de verzoeker in afwachting van een nieuwe beslissing voorlopig ingeschreven wordt, alsof geen nadelige studievoortgangsbepaling was genomen”.*

Een courante modaliteit van de uitspraken van de Raad is de verplichting voor het bevoegde orgaan van de onderwijsinstelling om voor een bepaalde datum opnieuw uitspraak te doen.

Soms gaat de Raad verder:

*“Het bevoegde orgaan zal ten laatste op 30 november 2007 een nieuwe beslissing nemen nadat verzoekende partij het examen over het opleidingsonderdeel opnieuw zal hebben afgelegd op 28, 29 of 30 november 2007<sup>41</sup>”.*

*“Het bevoegde orgaan zal uiterlijk ten laatste op 10 september 2007 een nieuwe proef organiseren ten overstaan van een volledig anders samengestelde jury, rekening houdend met de bovenvermelde overwegingen van de Raad<sup>42</sup>”.*

*“De bevoegde commissie ter beoordeling van aanvragen voor vrijstellingen van de betrokken Faculteit van de verwerende partij zal uiterlijk op 4 september 2007 een nieuwe beslissing nemen over het beroep van de verzoekende partij, waarbij zij in geen enkel opzicht rekening zal mogen houden met de strafrechtelijke veroordeling van de verzoekende partij en de feiten waarop deze gesteund is<sup>43</sup>”.*

<sup>41</sup> Raad, 2007/069.

<sup>42</sup> Raad, 2007/022.

<sup>43</sup> Raad, 2007/024.

## V. Slotbedenkingen

Na een jaar werking van de Raad schreef Jean Laenens het volgende:

“De sceptici kregen ongelijk. Na één jaar werking van de Raad is de balans blijkbaar toch positief. Uit het jaarverslag blijkt dat hij erin slaagt om binnen zeer korte termijnen tot een uitspraak te komen zonder in te boeten aan de kwaliteit van de beoordeling in rechte en in feite<sup>44</sup>”.

Ook al was, zoals in het begin aangegeven, het wantrouwen tegen de Raad van State, als motief voor de oprichting van de Raad, ongegrond, met Jean Laenens mag worden vastgesteld dat de Raad, na drie jaar bestaan, zijn nut bewezen heeft.

Het aantal zaken, dat in 2005 en 2006 nagenoeg stabiel was op ongeveer 50 eenheden, is in 2007 toegenomen tot 89 (waarvan er wel een aantal zaken waar na een eerste, of tweede, vernietiging, nieuwe beroepen bij de Raad werden ingediend).

Wat de rechtsmiddelen betreft die tegen de uitspraken van de Raad kunnen worden aangewend, is het zo dat de nieuwe cassatieprocedure bij de Raad van State (uitspraak over de toelaatbaarheid van het cassatieberoep binnen acht dagen, en 20 toelaatbaar, uitspraak over het cassatieberoep als zodanig binnen zes maanden) meer uitzicht biedt dan voorheen het geval was. Tot op heden zijn er vier dergelijke beroepen geweest, waarvan een ontoelaatbaar werd verklaard, en drie toelaatbaar<sup>45</sup>.

Tot slot een laatste bedenking: de evolutie van de opleiding, ingedeeld in vaste jaren met vaste programma's, naar een “flexibele” opleiding waar de student aan het einde van een periode van drie of meer jaar voldoende “credits” moet behaald hebben (met soms “toleranties” voor een beperkt aantal opleidingsonderdelen) kan soms tot bittere resultaten leiden.

Een student die op het punt stond het diploma van licentiaat in de criminologische wetenschappen te behalen, kreeg dat diploma niet omdat hij nog altijd geen voldoende hoog cijfer had voor het vak statistiek (tweede kandidatuur), met als gevolg dat hij overging naar het nieuwe masterjaar criminologische wetenschappen, met bovenop het vak Statistiek nog twee andere nieuwe opleidingsonderdelen die hij niet eerder gevolgd had. De Raad heeft hem niet kunnen helpen<sup>46</sup>.

<sup>44</sup> LAENENS, J., De Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbepalingen. Enkele beschouwingen, *T.O.R.B.* 2006-07, 451. De betreurde Jean Laenens was een zeer gewaardeerd plaatsvervangend lid van de Raad; zijn rol bij de oprichting van de Raad was uitermate belangrijk.

<sup>45</sup> Op datum van 1 februari 2008 waren er nog geen arresten uitgesproken in deze drie zaken.

<sup>46</sup> Raad, 2007/078.

## Bibliografie

Jim DE RIDDER, Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbeslissingen. Rechtspraak van de Raad van 2006, *T.B.P.* 2007/3, 175-183

Jean LAENENS, De Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbeslissingen. Enkele beschouwingen, *T.O.R.B.*, 2007/2-3-4, 451-453

Karla VAN LINT, De Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbeslissingen. Een analyse na twee werkjaren, *T.O.R.B.*, 2006-07/2-3-4, 454-472

Raf VERSTEGEN, Rechten van de Student en Rechtsbescherming, in: *Studentenrecht*, (Lieve Van Hoestenberghen en Raf Verstegen, red.), Leuven-Voorburg, Acco, 2007, 131-160